

Monika Wingender, *Zeit und Sprache: Temporalität und ihre Repräsentation im Lexikon des Russischen*. – Slavistische Studienbücher, Neue Folge, Band 5, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1995. – 183 str.

Vrijeme je odavna zaokupljalo pažnju čovjeka. Odvijanje događaja u vremenu, promjene koje vremenom nastupaju na predmetima, trag koji vrijeme ostavlja na svakom pojedinom čovjeku – sve to bilo je i jest od velike važnosti u ljudskom životu. Mnoge znanosti, i prirodne i društvene, bave se pojmom vremena: fizika, biologija, povijest, sociologija, psihologija itd. Količina literature posvećene različitim vidovima vremena narasla je do tolikih razmjera da ju je nemoguće svu obuhvatiti. Stoga ne čudi što jedna u izvanjezičnom svijetu tako važna kategorija zauzima i unutar jezika izuzetno značajno mjesto – u gotovo svakom izričaju upućuje se formom ili sadržajem na vrijeme. Izražavanje vremena formom bilo je češće predmet lingvističkih istraživanja (npr. opis prezenta, perfekta, futura), dok je izražavanje sadržajem ostajalo po strani. Upravo toj zanemarenoj strani posvećena je knjiga *Zeit und Sprache*, u kojoj se na osnovi semantičkih obilježja opisuje cjelokupni temporalni leksik ruskog jezika.

Knjiga se sastoji od tri dijela. U prvom dijelu opisuje se značaj kategorije vremena za čovjeka jer taj značaj leži u osnovi i jezičnom uobličavanju te kategorije. Vrijeme koje se pojavljuje u jeziku s atributima *kratko, dugo, ispunjeno, teško* itd., ili se pojavljuje kao objekt *čovjek treba, štedi, troši, ubija, trati* itd., ili kao imenica *vrijeme leti, stoji, ide* itd., ustvari ne označava vrijeme po sebi, nego označava postojanje u vremenu. Naime, nije vrijeme po sebi kratko, dugo, teško, nego takva svojstva imaju događaji koji su se u vremenu odigrali, koji su kraće ili duže trajali ili su se doživjeli kao teški. Stoga Monika Wingender razlikuje vrijeme po sebi (*Zeit*) od vremenskog (*Zeitlichkeit*). U jeziku se ne radi o apstraktnom vremenu po sebi, nego prvenstveno o smještenosti događaja u vrijeme. Pa kad se kaže da *vrijeme liječi sve rane*, ne misli se na vrijeme, nego na doživljavanje novih događaja koji će potisnuti prije doživljene tužne događaje. Vrijeme se i ne može direktno osjetilno iskusiti, nego samo indirektno – ne postoje osjetila za opažanje vremena, nego samo osjetila za opažanje promjena kojima predmeti i događaji podliježu kroz vrijeme. Potreba čovjeka da se orijentira u redosljedu događaja povezana je s uređivanjem zajedničkog života u društvu. U potrazi za pravilnostima i fiksnim točkama pomoću kojih se može orijentirati, čovjek je odavno promatrao

kretanje svemirskih tijela, što je dovelo do prvih kalendara, još oko 3000 g. pr. n. e. u Babilonu. Kalendar i sat kao pomoćna sredstva za orijentiranje u vremenu postali su simboli koji vrijeme čine "vidljivim". Što je život ljudi u društvu bivao složeniji, to je i potreba za točnijim i usitnjenijim mjerenjem vremena bivala veća. Tako satovi danas po pravilu imaju i kazaljke za minute, što prije nije bio slučaj. Praktičnim, društveno uvjetovanim potrebama za snalaženjem u vremenu pridavane su u mnogim kulturama i religiozno-filozofske. Jezik, koji autorica shvaća u njenoj kognitivnoj i komunikativnoj funkciji, nije uređen prema najnovijim znanstvenim spoznajama – u njemu se i danas vide tragovi geocentričnog pogleda na svijet (npr. *sunce izlazi, zalazi*), tragovi podražajnog opisa stvari koji ne odgovara znanstvenoj istini (*kupili smo toplu odjeću za zimu; bunda grije*). U jeziku se ogleda prvenstveno jedan antropocentrični princip jer čovjek strukturira svijet prema svojim spoznajnim mogućnostima, pa tako neizmjernost nastoji strukturirati s obzirom na fiksne točke, u prvom redu s obzirom na samog sebe. Svijet se u jeziku odražava kroz oči čovjeka – na isti način odražava se i kategorija vremena u jeziku.

U drugom dijelu knjige osnovno mjesto zauzima pitanje kako jezici, posebno ruski, zahvaćaju pojam vremena (*Zeit*) i vremenskog (*Zeitlichkeit*). Prvenstveno se prikazuje gramatička strana kategorije vremena. Autorica započinje da u gramatikama njemačkog i ruskog jezika podaci o temporalnosti nisu okupljeni u jednom poglavlju, nego se za njima mora tragati u opisima različitih jezičnih razina jer su prikazani s obzirom na formu kojom je temporalnost izražena. Tako se na morfološkoj razini opisuju pod vrstama riječi vremenski prilozi, veznici i prijedlozi te se opisuje gramatička kategorija glagolskog vremena, dok se na sintaktičkoj razini opisuju vremenske rečenice. Važnost kategorije vremena za čovjeka potvrđuje se u jeziku i time što se temporalnost izražava čak na nekoliko jezičnih razina: morfološkoj, sintaktičkoj, leksičkoj, kao i kombinacijom tih razina. Morfološki se izražava uglavnom redanje događaja s obzirom na vrijeme govorenja (*Sprechzeit*) ili s obzirom na neko kontekstom dato vrijeme (*Referenzzeit*). Leksički se izražava vrijeme po sebi, redanje događaja s obzirom na različite sisteme referiranja (*Referenzsystem*), vremensko protezanje događaja, kvantitativna raščlanjenost i način odvijanja događaja. Sintaktički se pobliže označuju vremenske okolnosti odvijanja događaja, posebno istovremenost/neistovremenost, a mogu se davati podaci i o njihovom vremenskom protezanju, o kvantitativnoj raščlanjenosti i načinu odvijanja. Važna pojmovna razlika, zapostavljena u gramatikama i rječnicima, na koju autorica upozorava jest između glagolskog vremena (*Tempus*) kao gramatičke kategorije glagola i temporalnosti (*Temporalität*) kao ukupnosti odražavanja kategorije vremena u jeziku. Temporalnost je nadređeni pojam, koji obuhvaća sva jezična sredstva, i gra-

matička i leksička, koja upućuju na vrijeme po sebi ili na smještenost događaja u vremenu, na njihovo vremensko protezanje ili na njihovu učestalost te način odvijanja.

Kako je kategorija vremena suštinski povezana s kategorijom prostora, Monika Wingender opisuje i odnos tih dviju kategorija. Kroz povijest je moguće zapaziti suparništvo prostornog i vremenskog razmišljanja – tako je npr. u prirodnim znanostima premoć prostornog u 18. stoljeću smijenjena u 19. stoljeću pomoću premoći vremenskog (prostorno, statičko predočavanje biljnih i životinjskih vrsta zamijenjeno je vremenskim, dinamičkim). Pogotovo danas vrijeme dobiva na značenju – prostor se čini sve manjim, udaljenosti gube na važnosti, a tempo i brzina dobivaju. Tempo je postao stil života čovjeka 20. stoljeća – u industrijskim društvima *važno je iskoristiti vrijeme, uštedjeti vrijeme, racionalno postupati s vremenom*. Život ljudi strukturira se kroz *radno vrijeme, slobodno vrijeme, vrijeme za spavanje, za jedenje, za odmor, za školu* itd. Sat je simbol toga da vremenske udaljenosti nasuprot prostornima stoje u prvom planu. To ima i svojih negativnih posljedica – stres, nemir, žurba, vremenska stiska, nedostatak vremena također su pojmovi karakteristični za suvremenog čovjeka. Bitna razlika između prostornog i vremenskog – koja se sastoji u tome da je prostornost, za razliku od vremena, direktno pristupačna čovjekovim osjetilima – uzrokovala je da čovjek pomoću konkretnih prostornih predočavanja pokuša obuhvatiti i vrijeme. Tako sistem deiksi ima važnu ulogu kod upućivanja na vrijeme, što jasno pokazuje kako prostorno predočavanje sudjeluje u shvaćanju vremena. Mnoge riječi za označavanje prostornih dimenzija ušle su i u označavanje vremenskog: *dug, kratak, blizu, daleko* itd. Zanimljivo je pritom da se radi o riječima koje označavaju prostornu jednodimenzionalnost, dok riječi koje označavaju prostornu višedimenzionalnost nisu produktivne na području vremenskog: *širok, uzak, visok, nizak* itd. (izuzetak je u našem jeziku kao i u ruskom riječ *dubok*: *u dubokoj starosti, v dubokoj drevnosti*, dok se u njemačkom jeziku kaže *hohes Alter*). Razlog tomu jest što vrijeme, za razliku od prostora, nije trodimenzionalno nego je jednodimenzionalni kontinuitet. I među prijedlozima se većina osnovnih prostornih prijedloga koristi ujedno i za izražavanje vremenskih odnosa: *od, do, u* itd. Povezanost prostornog i vremenskog vidi se i u izrazima poput *vremenska udaljenost, vremenski isječak, vremenski razmak, prostranstvo vremena* i sl. Autorica izdvaja zajednička obilježja u čovjekovu strukturiranju prostornog i vremenskog: i prostor i vrijeme beskonačni su pa čovjek postavlja fiksne točke kako bi sebi olakšao percipiranje; primarna fiksna točka jest *on sam, ego* – zato su osnovne deikse *ja, ovdje* i *sada*; prostoru i vremenu može se topološki pristupati – predmeti se mogu smjestiti u određenom prostoru, događaji se mogu smjestiti u određenom vremenu; čovjek strukturira prostorne odnose naspram a) zemljina tla

kao polazne ravni (tako npr. doživljava da predmeti padaju prema *dolje*, a biljke rastu prema *gore*), b) uobičajenog pravca kretanja čovjeka (prema *naprijed*) – na tome počiva i strukturiranje vremenskih odnosa (kao što se čovjek kreće prema naprijed, tako se i događaji u vremenu odvijaju prema naprijed, čovjek ih reda kao događaje ispred sebe, događaje kroz koje upravo prolazi i događaje iza sebe); i prostor i vrijeme protežu se, stoga im se može prilaziti ne samo topološki nego i metrički. U svim nabrojanim kognitivnim postupcima prostor ima primarnu ulogu, no ujedno služi i kao izvorište postupaka i sredstava za strukturiranje vremenskog. Stoga ima autora, npr. Clark, koji sve vremensko gledaju kao metaforu prostornog. Npr. slika kretanja kroz prostor služi i za prikazivanje vremenskog toka – isti glagoli koji označavaju kretanje kroz prostor koriste se i za označavanje toka vremena: *došao je petak, prošla je zima* itd. Pritom je ili čovjek taj koji se kreće po liniji događaja iz prošlosti u budućnost (*To još leži pred nama. Sve boli ostale su iza njega.*) ili se linija događaja kreće pored čovjeka iz budućnosti u prošlost (*Ljeto tek dolazi. Vidjet ćemo što će nam dan donijeti.*).

U trećem dijelu knjige opisuje se temporalni leksik ruskog jezika. Opisni model koji autorica izgrađuje zasnovan je na analizi semantičkih obilježja – leksičke jedinice opisuje prema osnovnim semima. Pritom značenje shvaća u mentalističkom ili psihologijskom smislu – kao mentalne pojmove (koncepte) iskustvenog svijeta kojima je pridat izraz i koji su strukturirani prema komunikacijskoj važnosti. Istraživanjem su obuhvaćeni svi leksički nosioci temporalnosti koje sadrže *Slovar' ruskogo jazyka v četyreh tomah* (²1981–84), Fedorovljevi *Frazeologičeskij slovar' ruskogo literaturnogo jazyka konca XVIII–XX v.* (1991) i Molotkovljevi *Frazeologičeskij slovar' ruskogo jazyka* (⁴1986). Nosioci temporalnosti – leksemi, sintagmatski konstruirani leksemi i frazeologizmi – grupirani su na temelju zajedničkih semantičkih obilježja. U većini dosadašnjih istraživanja polazilo se pri grupiranju od pitanja *kad?*, *koliko dugo?* i *kako često?*, tj. promatralo se je li neki događaj vremenski lokaliziran (npr. *u travnju 1994*), je li obuhvaćen u svom vremenskom protezanju (npr. *od travnja 1994*) ili je presudna njegova učestalost (npr. *svakog travnja*). I Monika Wingerder polazi u svojoj klasifikaciji od istih pitanja te na osnovi njih imenuje osnovne grupe leksičkih nosilaca temporalnosti (*lexikalischer Temporalitätsträger*): topološki (*topologischer*), koji vremenski lokaliziraju događaj; metrički (*metrischer*), koji označavaju vremensko protezanje događaja; nosioci kvantitativno-kvalitativnih obilježja odvijanja (*verlaufsquantifizierender und -qualifizierender*), koji sadrže podatke o kvantitativnoj rašlanjenosti i načinu odvijanja događaja. Budući da je istraživanje vršeno na opsežnom i reprezentativnom materijalu, autorica smatra da se za ruski jezik može zaključiti kako u njegovom leksiku nema nekih drugih semantičkih tipova temporalnosti osim upravo navedenih. U daljnjoj klasifikaciji leksema autorica primjenjuje i

razliku javni/lični vremenski sistem (*öffentliches/personales Zeitsystem*). Prvi se zasniva na promatranju trajanja prirodnih pojava, zasniva se na društvenoj potrebi za preciznim određivanjem vremena koje počiva na javnom usklađivanju veličina vremenskih jedinica i intervala. Nasuprot tome, u ličnom vremenskom sistemu podliježe vremensko uređivanje subjektivnoj procjeni. Primjeri prvog u jeziku jesu *dan, tjedan, minuta* itd., a primjeri drugog *dugo, često, malo vremena* itd. Prvi se orijentira prema kozmičkim događanjima, kalendaru, satu te prema povijesno-kulturnim događajima. U drugom je orijentir sam govornik, *ego*.

Za raščlanjivanje značenja leksičkih jedinica autorica ne koristi neki meta-jezik, nego ostaje pri jeziku uobičajene komunikacije. Cilj joj je ukupni tempo i leksik ruskog jezika na temelju zajedničkih semantičkih obilježja opisati tako da daljnje raščlanjivanje u hijerarhijski najnižoj podgrupi prema temporalnim kriterijima više nije moguće. Za ilustraciju, prema opisnom modelu koji autorica nudi riječ *neožidanno* 'neočekivano' ima sljedeća svojstva: topološki nosilac temporalnosti iz podgrupe vanjskog topologiziranja; sistem s obzirom na koji se određuje jest zamišljena vremenska os; vrijeme s obzirom na koje se određuje jest vrijeme govorenja; odnos između vremena govorenja i događaja nije istovremenost; lokaliziranje s obzirom na vrijeme govorenja može se prema anteriornosti i posteriornosti odrediti, ovdje kao posteriornost; udaljenost od vremena govorenja nije diferencirana, ali je određena obilježjem 'kratko nakon vremena govorenja'; riječ raspolaže dodatnim pragmatičkim značenjem. Kao što je već iz tog primjera vidljivo, autorica nastoji u knjizi barem skicirati i najvažnije funkcionalne karakteristike leksema, dok se daljnje istraživanje u tom smjeru, kako i sama ističe, mora nastaviti promatranjem upotrebe leksema u različitim kontekstima.

O leksemima kojima se izražava apstraktno vrijeme po sebi, *Zeit*, autorica konstatira da ih je jako mali broj. Što se tiče leksema kojima se izražava vremensko(st), *Zeitlichkeit*, njih autorica klasificira u već navedene tri osnovne grupe: *topološki* (npr. *svoremeni, budući*), *metrički* (npr. *od a do ž, vijek*) i nosioci *kvantitativno-kvalitativnih obilježja odvijanja radnje* (npr. *opet, povremeno, letjeti, puzati*). Kod topoloških razlikuje *vanjsko topologiziranje*, kod kojeg se događaj smješta ili s obzirom na zamišljenu vremensku os (npr. *davno, točno, isto-vremeno*) ili s obzirom na *javni vremenski sistem* (npr. *Nova godina, ponoć, jesen*), i *unutarnje topologiziranje*, kod kojeg se unutar samog događaja označavaju faze (npr. *početak, kraj, doći na svijet*). Zapaža da su grupe metričkih i kvantitativno-kvalitativnih leksema opsegom podjednake. Takvom odnosu odgovara i opseg podgrupe unutarnjeg topologiziranja, dok je podgrupa vanjskog topologiziranja više nego upola veća te time kvantitativno odskače. U njoj autorica zapaža da je markiranje različitih stupnjeva vremenske udaljenosti jače na području prošloga nego na području budućega. Za prošlo se mogu

uočiti tri stupnja udaljenosti, a za buduće ili samo dva (kad se određuje naspram vremena govorenja) ili stupnjevi čak izostaju (kad se određuje naspram vremena referiranog u kontekstu). Tako leksikon ruskog jezika pokazuje da se na području budućeg izražava samo neposredno predstojeće i općenito kao još nedoživljeno, dok se druge distance ne markiraju.

Podgrupa vanjskog topologiziranja raspolaže na području pridjeva i priloga s više vrlo produktivnih tvorbenih sredstava (*staro...*, *ново...*, *свеже...*, *до-*, *перед-*, *пред-*, *по-*, *после* itd.) koji udio te grupe u leksikonu još povećavaju. Podgrupa unutarnjeg topologiziranja raspolaže glagolskim prefiksima *за-*, *до-*, *по-*, *раз-* itd. i tvorbenom riječju *ранне-*. U grupi metričkog označavanja nediferencirajući leksemi raspolažu glagolskim prefiksima *по-*, *про-*, *пере-* i tvorbenom riječju *долго...* Grupi informiranja o kvantitativnom odvijanju radnje na raspolaganju su prefiksi *воз-*, *пере-*, *ре-*, a grupi informiranja o kvalitativnom odvijanju radnje glagolski prefiks *раз-* i riječ *быстро...* Postoci koje o zastupljenosti svake grupe autorica navodi uzimaju u obzir ta tvorbeni sredstva, ali ne i svaku pojedinu leksičku jedinicu koja je tim sredstvima tvorena te se stoga mogu interpretirati samo kao tendencija: u ukupnom broju leksičkih nosilaca temporalnosti u ruskom leksikonu leksički nosioci vanjskog topologiziranja čine oko 37%, unutarnjeg topologiziranja oko 20%, metrički leksički nosioci čine oko 20% te kvantitativno-kvalitativni također oko 20%.

Unutar svake grupe mogu se kvantitativni odnosi dalje diferencirati. Tako kod vanjskog tipologiziranja odskače broj leksičkih jedinica koje izražavaju vrijeme s obzirom na zamišljenu vremensku os. Takve leksičke jedinice dvostruko su brojnije od leksičkih jedinica u metričkim podgrupama, više nego trostruko brojnije od leksičkih jedinica u kvantitativnim podgrupama te više nego dvostruko brojnije od leksičkih jedinica u kvalitativnim podgrupama. Usporedba zastupljenosti jedinica koje relaciju uspostavljaju s obzirom na vrijeme govorenja (takve čine oko 55%) i jedinica koje relaciju uspostavljaju s obzirom na normirano vrijeme (oko 16%) te onih koje relaciju uspostavljaju s obzirom na kontekstom referirano vrijeme (oko 29%) pokazuje jasnu prevlast leksičkih jedinica koje informiraju o događajima lokaliziranim iz perspektive ega. Važnost naivnog konceptualiziranja vremena kao vremenske osi s govornikom, njegovim mjestom stajanja i njegovom komunikacijskom usmjerenošću leži ne samo u temelju glagolskih vremena, nego se jasno izražava i u leksikonu. Budući da u komunikaciji gotovo svaki izričaj mora sadržavati i podatak o vremenu, može se tvrditi da jezično izražavanje vremena iz perspektive ega, iz koje se događaji uređuju kao da se nalaze ispred ega, iza ega ili u području ega, treba promatrati kao produkt jednog shvaćanja vremena proisteklog iz čovjekove svakodnevice. Subjektivno uređivanje vremenskih fenomena podupire i činjenica da mnoge temporalne podgrupe leksičkih jedinica istovremeno imaju i dodatno pragmatičko zna-

čenje (npr. *neodložno, prije svega, iznenada, kao grom iz vedra neba*). Funkcionalno promatranje leksičkih nosilaca temporalnosti pokazuje da je veći dio njih potrebno interpretirati zavisno o kontekstu i o situaciji. Jedino kod jedinica javnog sistema mjerenja vremena (npr. *minuta, sat, dan*) informativna vrijednost ne zavisi od različitih činilaca.

Istraživanje Monike Wingender pokazalo je da svi tipovi u rječniku zabilježenih jezičnih sredstava sudjeluju u izražavanju temporalnog značenja. Pritom prilozi i veznici čine najmanji dio, prenoseći osnovna temporalna značenja. Imenice, pridjevi i prilozi čine podjednako opsežne grupe. Visok broj imenica proizlazi iz zastupljenosti javnog sistema mjerenja vremena u leksikonu te iz podgrupe unutarnjeg topologiziranja (jer se faze nekog intervala izražavaju prvenstveno imenicama, usp. faze ljudskog života: *djetinjstvo, mladost, starost* itd.). U unutarnjem su topologiziranju, s druge strane, prilozi malobrojni iako u svim drugim grupama sudjeluju u podjednako velikom broju. Njihov udio ovisno o grupi kreće se od jedne petine do čak jedne trećine. Pridjevi čine jedan slično konstantan udio u grupama. Još jednu veliku skupinu pomoću koje se izražava temporalno značenje u leksikonu predstavljaju frazeologizmi. Čak i kad se dosljedno provodi strogo razlikovanje frazeologizama naspram leksema sastavljenih od više riječi, ostaje broj frazeologizama veći od broja leksema sastavljenih od više riječi. Međutim, frazeologizmi nisu podjednako zastupljeni u svim grupama, u nekima ih ima velik broj, a u drugima neznatan. Najviše ih ima u sljedećim podgrupama: u podgrupi koja informira o događaju ubrzo nakon vremena govorenja, pritom često raspoložu dodatnim pragmatičkim značenjem neočekivanosti; u podgrupi unutarnjeg topologiziranja koja se odnosi na posljednju fazu ljudskog života; u podgrupi kvalitativnih jedinica koje informiraju o velikoj brzini odvijanja događaja. Jasno je zašto upravo ove podgrupe pružaju povoda ekspresivnom i emocionalnom izražavanju vremenskih fenomena – radi se ili o neposredno predstojećem kao posebno važnom za govornika, ili o posljednjoj fazi ljudskog života kao nečemu što čovjeka posebno zaokuplja, ili, naposljetku, o brzini, koja pogotovo u modernim industrijskim društvima ima sve značajniju ulogu. Nasuprot frazeologizmima, leksemi sastavljeni od više riječi podjednako su prisutni u svim grupama.

U knjizi *Zeit und Sprache* Monike Wingender opisane su sve grupe leksičkih sredstava koje stoje na raspolaganju za izražavanje temporalnosti u ruskom jeziku i prikazan je odnos njihove međusobne zastupljenosti u leksikonu (a koliko su zastupljene u konkretnoj jezičnoj upotrebi, to može biti predmet nekog daljnjeg istraživanja). Taj pokušaj da se cjelokupni temporalni leksik jednog jezika podvrgne raščlanjivanju prema zajedničkim semantičkim obilježjima pokazao je da se leksičkim jedinicama mogu izraziti različita vremenska značenja. U usporedbi s gramatičkim nosiocima tem-

poralnosti, pokazuju sposobnost izražavanja i onih vremenskih sadržaja o kojima gramatički nosioci ne mogu informirati. Analiza leksikona pokazuje da leksikalizirana temporalnost podupire i povećava ulogu vremenske osi i govornika u jeziku. Dok se pomoću gramatikalizirane temporalnosti posreduje samo slika vremenske osi i govornika (lokaliziranje se saznaje iz njegove perspektive), dotle se pomoću leksikona uključuju i označavanja udaljenosti te različita kretanja događaja u vremenu, koja označuju tok događaja ili napredovanje ega kroz taj tok. Može se zaključiti da, s obzirom na komunikacijsku važnost, uređivanje vremenskih zbivanja iz perspektive ega igra glavnu ulogu u jeziku.

Opisni model razvijen u ovoj knjizi nudi shemu raščlanjivanja koja se može koristiti za obrađivanje oblasti značenja 'vrijeme' u rječnicima. Sam opis leksičkih nosilaca temporalnosti u knjizi *Zeit und Sprache* predstavlja osnovu koju je moguće timskim projektom opsežnije analize tekstova dalje nadograđivati kako bi se dobili podaci ne samo o mogućnostima izražavanja temporalnosti leksičkim sredstvima nego i o njihovom konkretnom ostvarivanju u jezičnoj praksi. Osim toga, rezultati do kojih se došlo tim istraživanjem pružaju poticaj za slična istraživanja u drugim slavenskim jezicima koja bi omogućila uspoređivanje, čime bi se dobila potpunija slika o izražavanju temporalnosti u leksikonima slavenskih jezika.

Snježana Kordić